

УДК 519.854.2

Складання розкладу виконання завдань неідентичними паралельними пристроями з метою максимально рівномірного завантаження пристроїв

О. Г. Жданова, М. О. Сперкач

*Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»,
Україна*

У статті розглядається задача календарного планування виконання множини завдань паралельними пристроями різної продуктивності з метою побудови розкладу з максимально рівномірним розподілом завдань між пристроями. Згідно з методологією побудови ПДС-алгоритмів, розроблені достатні умови оптимальності розкладів; визначено множину перестановок, які дозволяють послідовно покращувати значення критерію. Розроблено поліноміальну складову ПДС-алгоритму розв'язання задачі. Розглянуто практичне застосування розробленого алгоритму.

Ключові слова: календарне планування, розклад, паралельні пристрої різної продуктивності, ПДС-алгоритм, максимально рівномірне завантаження пристроїв.

В статье рассматривается задача календарного планирования выполнения множества заданных параллельными устройствами различной производительности с целью построения расписания с максимально равномерным распределением заданных между устройствами. Согласно методологии построения ПДС-алгоритмов, разработаны достаточные признаки оптимальности расписаний; определено множество перестановок, позволяющих последовательно улучшать значение критерия. Разработана полиномиальная составляющая ПДС-алгоритма решения задачи. Рассмотрено практическое применение разработанного алгоритма.

Ключевые слова: календарное планирование, расписание, параллельные устройства разной производительности, ПДС-алгоритм, максимально равномерная загрузка устройств.

In the article the problem of scheduling a set of tasks on parallel devices of various capacities is considered to build a schedule with the most even distribution of tasks between devices. According to the methodology of PDC-algorithms, the sufficient conditions for schedules optimality are developed; the set of permutations is defined that allow to consistently improve the value of the criterion. The polynomial component of PDC-algorithm of the problem solution is developed. The practical application of the algorithm is considered.

Key words: scheduling, schedule, parallel devices of various productivity, PDC-algorithm, the most even load of devices.

1. Загальна постановка задачі та її актуальність

Задано множину завдань $J = \{1, 2, \dots, n\}$ та кількість пристроїв m . Пристрої працюють паралельно і є взаємозамінними у тому сенсі, що кожен з пристроїв може виконувати будь-яке завдання з множини J . Пристрої відрізняються один від одного продуктивністю виконання завдань, при цьому можна впорядкувати пристрої за швидкістю виконання завдання і цей порядок однаковий для всіх завдань: для кожного пристрою i існує коефіцієнт k_i (коефіцієнт продуктивності) такий, що тривалість виконання завдання j на пристрої i

дорівнює $k_i p_j$. «Еталонним» будемо називати пристрій з коефіцієнтом продуктивності $k=1$. В цьому сенсі величина p_j є тривалістю виконання завдання j на еталонному пристрої (далі вважатимемо, що всі p_j є цілими величинами). Передбачається, що всі завдання множини J надходять одночасно (в нульовий момент часу), процес обслуговування кожного завдання протікає без переривань до завершення обслуговування завдань.

Необхідно побудувати розклад з максимально рівномірним завантаженням пристроїв (розклад, у якого досягає мінімуму максимальне з відхилень моментів завершення виконання завдань пристроями від ідеального розрахункового).

2. Джерела дослідження авторів

За підходом вирішення ця задача є близькою до задачі, що розглядалася у роботі [1]. Їх відмінність в наступному: в задачі з роботи [1], по суті, намагались мінімізувати загальний час виконання робіт; в поточній задачі ми намагатимемось якомога рівномірно навантажити пристрої.

За змістом ця задача є близькою до задачі, що розглядалася у роботах [2, 3]. Їх відмінність полягає в наступному: в задачі з робіт [2, 3] величина, відносно якої вимірюється відхилення є заданою (загальний директивний термін завдань); в поточній задачі ця величина є розрахунковою (представляє собою ідеальне значення моменту завершення виконання усіх завдань).

Для вирішення цієї задачі була застосована методологія побудови ПДС-алгоритмів [4].

3. Цілі роботи

Цілями цієї роботи є: дослідити властивості задачі, розробити ефективний наближений алгоритм її вирішення.

4. Дослідження властивостей задачі

Визначимо C^* – як мінімально можливий час, за який усі пристрої могли б виконати усі завдання. Цей час розраховується так:

$$C^* = \frac{\sum_{j=1}^n p_j}{\sum_{i=1}^m \frac{1}{k_i}} = \sum_{j=1}^n \frac{p_j}{\sum_{i=1}^m \frac{1}{k_i}}.$$

В ідеальному випадку розклад є *рівномірним* – у ньому усі пристрої обслуговують усі завдання за час C^* .

Введемо величину $c_i^* = \frac{C^*}{k_i}$ – «ідеальну» зведену тривалість зайнятості пристрою i ($i = \overline{1, m}$) («ідеальний» момент завершення виконання завдань пристроєм i). У разі рівномірного розкладу справедливо наступне:

$$\sum_{j=1}^n p_j = \sum_{i=1}^m c_i^*, \quad (1)$$

$$\sum_{j=1}^n p_j = \sum_{i=1}^m \frac{C^*}{k_i}, \quad \sum_{j=1}^n p_j = C^* \sum_{i=1}^m \frac{1}{k_i}$$

(сумарний час виконання усіх завдань в еталонних значеннях тривалостей дорівнює сумі ідеальних зведених тривалостей зайнятості пристроїв).

Величина C^* може бути як цілим так і не цілим числом.

Розглянемо деякий допустимий розклад σ . Позначимо в цьому розкладі:

$$J_i(\sigma) - \text{множину завдань, що виконується пристроєм } i; \quad C_i(\sigma) = \sum_{j \in J_i(\sigma)} k_i p_j -$$

момент завершення виконання усіх завдань пристроєм i ($i = \overline{1, m}$);

$$\Delta_i(\sigma) = \max\left\{0; C_i(\sigma) - C^*\right\} = \max\left\{0; \sum_{j \in J_i(\sigma)} k_i p_j - C^*\right\} - \text{виступ пристрою } i;$$

$$R_i(\sigma) = \max\left\{0; C^* - C_i(\sigma)\right\} = \max\left\{0; C^* - \sum_{j \in J_i(\sigma)} k_i p_j\right\} - \text{резерв пристрою } i.$$

Позначимо через $C_i'(\sigma) = \frac{C_i(\sigma)}{k_i}$ зведений момент завершення виконання усіх

завдань пристроєм i ($i = \overline{1, m}$), розраховану у еталонних тривалостях виконання завдань.

Відповідні зведені величини:

$$\Delta_i'(\sigma) = \max\left\{0; C_i'(\sigma) - c_i^*\right\}, \quad i = \overline{1, m}; \quad R_i'(\sigma) = \max\left\{0; c_i^* - C_i'(\sigma)\right\}, \quad i = \overline{1, m}.$$

Визначимо: $I_\Delta(\sigma)$ – множина пристроїв, для яких $\Delta_i(\sigma) > 0$; $I_R(\sigma)$ – множина пристроїв, для яких $R_i(\sigma) > 0$; $I_0(\sigma)$ – множина пристроїв, для яких $\Delta_i(\sigma) = R_i(\sigma) = 0$.

Для введених величин має місце наступне:

$$\sum_{j \in J_i(\sigma)} k_i p_j = C^* - R_i(\sigma) + \Delta_i(\sigma), \quad i = \overline{1, m}. \quad (2)$$

Розділимо i -те рівняння в (2) на k_i ($k_i \neq 0$):

$$\sum_{j \in J_i(\sigma)} p_j = \frac{C^*}{k_i} - \frac{R_i(\sigma)}{k_i} + \frac{\Delta_i(\sigma)}{k_i}, \quad i = \overline{1, m}; \quad \sum_{j \in J_i(\sigma)} p_j = c_i^* - R_i'(\sigma) + \Delta_i'(\sigma), \quad i = \overline{1, m}.$$

Для побудови початкового розкладу застосуємо алгоритм **A03** з роботи [1].

Застосовуючи методологію побудови ПДС-алгоритмів [4], згідно з якою поліноміальна складова алгоритму породжується логіко-аналітичними умовами, виконання яких гарантує оптимальність отриманого рішення, визначимо достатні умови оптимальності розкладів.

5. Достатні умови оптимальності розкладів

З урахуванням позначень, розкладом з максимально рівномірним завантаженням будемо вважати розклад, у якого досягає мінімуму максимальне з відхилень моментів завершення пристроями всіх своїх завдань від «ідеального» часу C^* завершення усіх завдань: $\max_i \{R_i(\sigma); \Delta_i(\sigma)\} \rightarrow \min$.

«Ідеальним» розкладом є рівномірний розклад, тобто розклад, у якого $\sum_{i=1}^m \Delta_i(\sigma) = \sum_{i=1}^m R_i(\sigma) = 0$. Рівномірний розклад можливо отримати тільки тоді,

коли C^* – ціле і усі $c_i^* = \frac{C^*}{k_i}$ також є цілими числами (інакше не можливі

рівності $\sum_{j \in J_i} p_j = c_i^*$, $i = \overline{1, m}$ – ліві частини рівностей за припущенням є сумами цілих величин).

Якщо виконується умова:

$$\exists i \mid c_i^* \notin Z \quad (3)$$

(серед величин c_i^* є не цілі), то у цьому випадку принципово неможливо побудувати рівномірний розклад.

$$\text{Позначимо: } \delta = \sum_{j=1}^n p_j - \sum_{i=1}^m \left\lfloor \frac{C^*}{k_i} \right\rfloor = \sum_{j=1}^n p_j - \sum_{i=1}^m \lfloor c_i^* \rfloor.$$

Враховуючи (1) маємо, що $\delta \geq 0$, ціле.

За умови (3) маємо, що $\delta > 0$. Визначимо, який вигляд матиме «ідеальний» розклад у цьому випадку. Іншими словами, визначимо *контур* «ідеального» оптимального розкладу (тобто визначимо моменти завершення пристроями своїх завдань в ідеальному розкладі виконання завдань в об'ємі $\sum_{j=1}^n p_j$).

Представимо, що ми розподілили між пристроями деяку кількість завдань (нехай вони складають множину $\bar{J} \subset J$) і отримали неповний розклад $\bar{\sigma}$, у якому:

$$\sum_{j \in \bar{J}_i} p_j = \lfloor c_i^* \rfloor, \quad i = \overline{1, m}, \quad (4)$$

тут $\bar{J}_i$ – множина завдань, які в отриманому неповному розкладі $\bar{\sigma}$ виконуються пристроєм i). Відмітимо, що залишились недорозподіленими завдання, сумарна тривалість виконання яких становить:

$$\delta = \sum_{j=1}^n p_j - \sum_{i=1}^m \sum_{j \in \bar{J}_i} p_j. \quad (5)$$

З урахуванням (4), рівняння (5) має вигляд:

$$\delta = \sum_{j=1}^n p_j - \sum_{i=1}^m \lfloor c_i^* \rfloor. \quad (6)$$

Припустимо, що залишилось розподілити δ завдань, еталонна тривалість кожного з яких дорівнює 1.

Отже, перед нами постає така задача: дорозподілити ці одиничні завдання між пристроями так, щоб максимально рівномірно навантажити пристрої. В результаті ми отримуємо розклад, у якому робота в об'ємі $\sum_{j=1}^n p_j$ розподілена

найкращим чином відповідно обраного критерію.

Позначимо:

$$e_i = c_i^* - \sum_{j \in J_i} p_j, \quad i = \overline{1, m}, \quad (7)$$

де e_i – резерв пристрою i у неповному розкладі $\bar{\sigma}$, в якому недорозподілено δ одиничних завдань.

З урахуванням (6) маємо:

$$e_i = c_i^* - \lfloor c_i^* \rfloor, \quad i = \overline{1, m}. \quad (8)$$

З (8) слідує, що $\forall e_i \geq 0$.

Просумуємо рівняння (8) по i : $\sum_{i=1}^m e_i = \sum_{i=1}^m c_i^* - \sum_{i=1}^m \lfloor c_i^* \rfloor$,

з урахування (1) маємо: $\sum_{i=1}^m e_i = \sum_{j=1}^n p_j - \sum_{i=1}^m \lfloor c_i^* \rfloor = \delta$.

Таким чином, можна сформулювати наступну **допоміжну оптимізаційну задачу**: необхідно δ завдань одиничної довжини розподілити між m пристроями, за умов, що пристрій i має резерв e_i , $i = \overline{1, m}$ і $\sum_{i=1}^m e_i = \delta$ з метою рівномірного завантаження пристроїв (з урахуванням продуктивності пристроїв).

Якщо x_i – кількість «одиничних» еталонних завдань, призначених на пристрій i , $i = \overline{1, m}$, тоді критерій задачі має такий вигляд:

$$\max_i \left\{ C^* - \left(\lfloor c_i^* \rfloor + x_i \right) k_i \right\} \rightarrow \min.$$

Виконаємо деякі перетворення:

$$\begin{aligned} \left| C^* - \left(\lfloor c_i^* \rfloor + x_i \right) k_i \right| &= \left| c_i^* k_i - \left(\lfloor c_i^* \rfloor + x_i \right) k_i \right| = \left| c_i^* k_i - \lfloor c_i^* \rfloor k_i - x_i k_i \right| = \\ &= \left| \left(c_i^* - \lfloor c_i^* \rfloor \right) k_i - x_i k_i \right| = \left| e_i k_i - x_i k_i \right|. \end{aligned}$$

Таким чином критерій задачі матиме вигляд: $\max_i \left\{ k_i (e_i - x_i) \right\} \rightarrow \min$.

Отже, математична модель цієї задачі має наступний вигляд.

Змінні: x_i – кількість «одичних» еталонних завдань, що повинні бути призначені на пристрій i , $i = \overline{1, m}$.

Обмеження – кількість «одичних» еталонних завдань становить δ :

$$\sum_{i=1}^m x_i = \delta; \quad x_i \geq 0, \quad i = \overline{1, m}, \quad \text{цілі.} \quad (9)$$

Цільова функція: максимально рівномірне завантаження пристроїв (з урахуванням продуктивностей пристроїв):

$$\max_i \{k_i(e_i - x_i)\} \rightarrow \min. \quad (10)$$

Алгоритм розв'язання допоміжної оптимізаційної задачі

Дано: δ ; e_i ($i = \overline{1, m}$), $\sum_{i=1}^m e_i = \delta$; k_i ($i = \overline{1, m}$); $T_i = C^* - e_i k_i$ (тривалість

виконання завдань пристроєм i в неповному ідеальному розкладі $\bar{\sigma}$) ($i = \overline{1, m}$).

КРОК 1 Ініціалізація: $x_i = 0$, $\vartheta_i = 0$, $i = \overline{1, m}$.

КРОК 2 Поки $\delta \geq 1$ (поки є нерозподілені одичні завдання)

2.1 Знайти варіант призначення поточного одичного завдання:

$$\min \left\{ \begin{array}{l} \max\{k_1|x_1 - e_1 + \vartheta_1|; k_2|x_2 - e_2 + \vartheta_2|; \dots; k_m|x_m - e_m + \vartheta_m|\} \\ \max\{k_1|x_1 - e_1 + \vartheta_1|; k_2|x_2 - e_2 + \vartheta_2|; \dots; k_m|x_m - e_m + \vartheta_m|\} \\ \dots \\ \max\{k_1|x_1 - e_1 + \vartheta_1|; k_2|x_2 - e_2 + \vartheta_2|; \dots; k_m|x_m - e_m + \vartheta_m|\} \end{array} \right\} \quad (11)$$

Нехай мінімум відповідає пристрою $i = q$.

2.2 Призначити на пристрій q одичне завдання: $x_q = x_q + 1$,

$$\vartheta_q = x_q - e_q, \quad \delta = \delta - 1.$$

2.3 Перерахувати тривалість виконання усіх завдань пристрою q :

$$T_q = T_q + k_q.$$

КІНЕЦЬ АЛГОРИТМУ

Отже, отримали такі ознаки оптимальності (достатні умови оптимальності).

Достатня умови оптимальності 1

Випадок, коли принципово можливо отримати рівномірний розклад

$$\text{Якщо } C^* = \frac{\sum_{j=1}^n p_j}{\sum_{i=1}^m \frac{1}{k_i}} = \sum_{j=1}^n \frac{p_j}{\sum_{i=1}^m \frac{1}{k_i}} - \text{ціле та усі } c_i^* = \frac{C^*}{k_i} \text{ також є цілими числами і}$$

при цьому у розкладі σ виконується: $C_i'(\sigma) = \sum_{j \in J_i} p_j = c_i^*$, $i = \overline{1, m}$,

$$(C_i(\sigma) = k_i \sum_{j \in J_i} p_j = k_i c_i^* = C^*, \quad i = \overline{1, m}) \quad \text{або} \quad \sum_{i=1}^m \Delta_i(\sigma) = \sum_{i=1}^m R_i(\sigma) = 0,$$

то це означає, що поточний розклад є рівномірним (оптимальним).

Достатня умови оптимальності 2

Випадок, коли принципово не можливо отримати рівномірний розклад

Якщо $\delta = \sum_{j=1}^n p_j - \sum_{i=1}^m \lfloor c_i^* \rfloor > 0$ ($\exists i \mid c_i^* = \frac{C^*}{k_i} \notin Z$), то розв'язати допоміжну

оптимізаційну задачу.

Нехай x_i^* , $i = \overline{1, m}$ – оптимальний розв'язок допоміжної оптимізаційної задачі (9)-(10), $T_i^* = C^* + \lfloor k_i(e_i - x_i^*) \rfloor$ – тривалість виконання завдань в «ідеальному» розкладі.

Тоді розклад σ , в якому: $C'_i(\sigma) = \lfloor c_i^* \rfloor + x_i^*$, $i = \overline{1, m}$

або $C_i(\sigma) = T_i^*$, $i = \overline{1, m}$, є оптимальним.

З урахуванням достатніх умов оптимальності розкладів визначимо множину перестановок, яка дозволить послідовно покращувати значення критерію.

6. Розробка множини перестановок

Після розв'язання допоміжної задачі отримали контур оптимального розкладу для заданої сумарної довжини завдань множини J , у якого i -й пристрій завершує свої завдання у момент:

- C^* , якщо $\delta = 0$;
- T_i^* , якщо $\delta > 0$.

Введемо позначення:

$$Z_i(\sigma) = \max\left\{0; C_i(\sigma) - T_i^*\right\} = \max\left\{0; \sum_{j \in J_i(\sigma)} k_j p_j - T_i^*\right\} \quad (\text{аналог величини } \Delta_i(\sigma)),$$

але в даному випадку розраховується відхилення від «ідеальної» тривалості зайнятості пристрою T_i^* в оптимальному контурі розкладу);

$$E_i(\sigma) = \max\left\{0; T_i^* - C_i(\sigma)\right\} = \max\left\{0; T_i^* - \sum_{j \in J_i(\sigma)} k_j p_j\right\} \quad (\text{аналог величини } R_i(\sigma));$$

$I_Z(\sigma)$ – множина таких пристроїв, для яких $Z_i(\sigma) > 0$;

$I_E(\sigma)$ – множина таких пристроїв, для яких $E_i(\sigma) > 0$.

Для покращення розкладу необхідно направити зусилля на зменшення величини $\max_i Z_i(\sigma)$. Для цього пропонується використовувати обмін завдань

між пристроями з множин $I_Z(\sigma)$ та $I_E(\sigma)$: коли деяка підмножина завдань з пристрою h (позначимо її як $K_h(\sigma)$, $K_h(\sigma) \subseteq J_h(\sigma)$) обмінюється з деякою підмножиною завдань з пристрою s (позначимо цю підмножину як $L_s(\sigma)$,

$L_s(\sigma) \subseteq J_s(\sigma)$). Позначимо через θ різницю між сумами еталонних тривалостей завдань, які приймають участь в обміні: $\Theta = \sum_{j \in K_h(\sigma)} P_j - \sum_{j \in L_s(\sigma)} P_j$.

Нехай σ^1 – розклад, який отримано після виконання перестановки. Для того, щоб перестановка призвела до покращення (тобто $\sum_{i=1}^m Z_i(\sigma) - \sum_{i=1}^m Z_i(\sigma^1) > 0$), необхідно, щоб $\theta > 0$.

Множину перестановок, в залежності від їх наслідків, можна розділити на наступні типи:

- зменшення резерву (виступу) одного пристрою за рахунок зменшення виступу (резерву) іншого (тип Ak);
- зменшення виступу з появою виступу на іншому пристрої (тип $B\Delta k$);
- зменшення резерву з появою резерву на іншому пристрої (тип BRk);
- виключення виступу (резерву) пристрою з появою резерву (виступу) (тип Bk);
- перерозподіл виступів (тип $\Gamma\Delta k$);
- перерозподіл резервів (тип ΓRk).

Узагальнена характеристика та властивості перестановок наведені в табл. 1.

Табл.1. Властивості перестановок

Тип перестановки	Умови виконання перестановки	Характеристики результуючого розкладу σ^1
Ak	$\theta > 0$, $\theta k_h \leq Z_h(\sigma)$, $\theta k_s \leq E_s(\sigma)$	$Z_h(\sigma^1) = Z_h(\sigma) - \theta k_h$, $E_s(\sigma^1) = E_s(\sigma) - \theta k_s$
$B\Delta k$	$\theta > 0$, $\theta k_s \leq Z_h(\sigma)$, $\theta k_h > E_s(\sigma)$	$Z_h(\sigma^1) = Z_h(\sigma) - \theta k_s$, $Z_s(\sigma^1) = \theta k_h - E_s(\sigma)$
BRk	$\theta > 0$, $\theta k_s > Z_h(\sigma)$, $\theta k_h \leq E_s(\sigma)$	$Z_h(\sigma^1) = \theta k_s - Z_h(\sigma)$, $Z_s(\sigma^1) = E_s(\sigma) - \theta k_h$
Bk	$\theta > 0$, $\theta k_s > Z_h(\sigma)$, $\theta k_h \geq E_s(\sigma)$	$Z_h(\sigma^1) = \theta k_s - Z_h(\sigma)$, $Z_s(\sigma^1) = \theta k_h - E_s(\sigma)$
$\Gamma\Delta k$	$\theta > 0$, $\theta k_s < Z_h(\sigma)$, $\theta k_h < Z_h(\sigma) - Z_s(\sigma)$	$Z_h(\sigma^1) = Z_h(\sigma) - \theta k_s$, $Z_s(\sigma^1) = Z_s(\sigma) + \theta k_h$
ΓRk	$\theta > 0$, $\theta k_h \leq E_s(\sigma)$, $\theta k_s < E_h(\sigma) - E_s(\sigma)$	$E_h(\sigma^1) = E_h(\sigma) - \theta k_s$, $E_s(\sigma^1) = E_s(\sigma) + \theta k_h$

Перестановки усіх типів, в свою чергу, можна розділити на підтипи в залежності від кількості завдань, які приймають участь в перестановці (потужностей множин $K_h(\sigma)$ та $L_s(\sigma)$).

В результаті виконання перестановок типу **BRk** для обраної пари пристроїв $h-s$ отримуємо таке зменшення значення максимального з резервів цих пристроїв в двох розкладах:

$$E_s(\sigma) - \max\{E_h(\sigma^1), E_s(\sigma^1)\} = \min\{E_s(\sigma), \theta \cdot k_s, E_s(\sigma) + Z_h(\sigma) - \theta \cdot k_h\}.$$

В результаті виконання перестановок типу **GRk** для обраної пари пристроїв $h-s$ отримуємо наступне зменшення значення максимального з резервів цих пристроїв в двох розкладах:

$$E_h(\sigma) - \max\{E_h(\sigma^1), E_s(\sigma^1)\} = \min\{\theta \cdot k_h, E_h(\sigma) - E_s(\sigma) - \theta \cdot k_s\}.$$

Результати виконання перестановок для зменшення значення максимального з виступів між обраною парою пристроїв наведені у роботі [1].

Розроблені перестановки покладені в основу поліноміальної складової ПДС-алгоритму розв'язання задачі.

7. ПДС-алгоритм рішення задачі

На основі достатніх умов оптимальності та розробленої множини перестановок побудований алгоритм максимально рівномірного завантаження паралельних пристроїв різної продуктивності в розкладі.

Опис алгоритму

КРОК 0 Визначити оптимальний контур (достатніх умов оптимальності)

КРОК 1 Побудувати початковий розклад σ^0 .

КРОК 2 $\sigma = \sigma^0$. Визначити δ .

КРОК 3 *Перевірити виконання достатніх умов оптимальності*

3.1 **ЯКЩО** $\delta = 0$ і виконується перша достатня умова оптимальності

ТО перейти на **КРОК 6** (σ – оптимальний розклад)

ІНАКШЕ перейти на **КРОК 4**

3.2 **ЯКЩО** $\delta > 0$

ТО

3.2.1 Розв'язати допоміжну оптимізаційну задачу.

3.2.2. **ЯКЩО** виконується друга достатня умова оптимальності

ТО перейти на **КРОК 6** (σ – оптимальний розклад)

КРОК 4 Визначити пристрій q , якому відповідає максимум $\max_i \{Z_i(\sigma); E_i(\sigma)\}$.

КРОК 5 **ЯКЩО** $q \in I_Z(\sigma)$, **ТО** перейти на **КРОК 6**

ІНАКШЕ ($q \in I_E(\sigma)$) перейти на **КРОК 7**.

КРОК 6 Для пристрою $h = q$ перебираючи усі пристрої $s \in I_E(\sigma)$ виконати перестановку типу **Ak**, **BΔk** або **Bk**.

ЯКЩО таких перестановок не знайшлося,

ТО

6.1 Для пристрою $h = q$ перебираючи усі пристрої $s \in I_0(\sigma) \cup I_Z(\sigma)$ виконати перестановку типу $\Gamma \Delta k$.

6.2 **ЯКЩО** таких перестановок не знайшлося,

ТО кінець алгоритму,

ІНАКШЕ перейти на **КРОК 2**.

ІНАКШЕ перейти на **КРОК 2**.

КРОК 7 Для пристрою $s = q$ перебираючи всі пристрої $h \in I_Z(\sigma)$ виконати перестановку типу Ak , Bk або Bk .

ЯКЩО таких перестановок не знайшлося,

ТО

7.1 Для пристрою $s = q$ перебираючи всі пристрої $s \in I_0(\sigma) \cup I_E(\sigma)$ виконати перестановку типу ΓRk .

7.2 **ЯКЩО** таких перестановок не знайшлося,

ТО кінець алгоритму,

ІНАКШЕ перейти на **КРОК 2**.

ІНАКШЕ перейти на **КРОК 2**.

КІНЕЦЬ АЛГОРИТМУ

Можливі варіанти реалізації **КРОКІВ 6** та **7**:

- 1) знаходимо першу перестановку, яка покращує розклад та виконуємо її;
- 2) перебираємо всі допустимі перестановки, знаходимо серед них найефективнішу та виконуємо її.

Складність алгоритму складає $O(n^2W)$, де $W = \sum_{i=1}^n p_i$.

8. Приклад застосування алгоритму

Візьмемо для прикладу задачу, в якій кількість пристроїв $m = 6$, коефіцієнти продуктивності яких представлені у табл. 2, $n = 20$ завдань, тривалості яких представлені в табл. 3 (завдання перенумеровані за порядком зменшення тривалостей їх виконання).

Табл.2. Коефіцієнти продуктивності пристроїв

Пристрій, i	1	2	3	4	5	6
Коеф. продукт., k_i	1	1,2	1,5	2	2,5	3

Табл.3. Тривалості завдань

Завдання, j	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тривалість, p_j	10	10	9	9	8	8	7	7	7	6
Завдання, j	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Тривалість, p_j	6	6	5	5	4	4	4	3	3	2

Визначимо основні розрахункові величини алгоритму.

Мінімально можливий час, за який усі пристрої могли б виконати усі завдання: $C^* = 32\frac{53}{56}$.

«Ідеальні» зведені тривалості зайнятості пристроїв наступні:

$$c_1^* = 32\frac{53}{56}, c_2^* = 27\frac{5}{11}, c_3^* = 21\frac{27}{28}, c_4^* = 16\frac{9}{19}, c_5^* = 13\frac{5}{28}, c_6^* = 10\frac{55}{56}.$$

Визначимо величини $\lfloor c_i^* \rfloor, i=1, m$:

$$\lfloor c_1^* \rfloor = 32, \lfloor c_2^* \rfloor = 27, \lfloor c_3^* \rfloor = 21, \lfloor c_4^* \rfloor = 16, \lfloor c_5^* \rfloor = 13, \lfloor c_6^* \rfloor = 10.$$

Далі визначимо: $\delta = \sum_{j=1}^n p_j - \sum_{i=1}^m \lfloor c_i^* \rfloor = 4$. Оскільки, $\delta > 0$, то для визначення

контуру ідеального розкладу розв'яжемо допоміжну оптимізаційну задачу.

Визначимо e_i резерв пристрою i у неповному розкладі $\bar{\sigma}^0$:

$$e_1 = \frac{53}{56}, e_2 = \frac{5}{11}, e_3 = \frac{27}{28}, e_4 = \frac{9}{19}, e_5 = \frac{5}{28}, e_6 = \frac{55}{56}.$$

Далі розподілимо δ завдань одиничної довжини між m пристроями, за умов, що пристрій i має резерв $e_i, i=1, m$ і $\sum_{i=1}^m e_i = \delta$ з метою мінімізації

максимального з виступів (з урахуванням продуктивності пристроїв).

Визначимо x_i кількість «одиничних» еталонних завдань, що повинні бути

призначені на пристрій $i, i=1, m$: $\sum_{i=1}^6 x_i = 4$.

Розподілимо «одиничні» еталонні завдання за пристроями та наведемо результати розподілу і значення цільової функції у табл. 4.

Табл. 4. Розподіл «одиничних» еталонних завдань за пристроями та значення цільової функції

Пристрій, i	1	2	3	4	5	6	
x_i	1	1	1	0	0	1	$\sum_{i=1}^6 x_i = 4$
e_i				$\frac{9}{19}$	$\frac{5}{28}$		
ϑ_i	$\frac{3}{56}$	$\frac{6}{11}$	$\frac{1}{28}$	0	0	$\frac{1}{56}$	
Відхилення з урахуванням продуктивності	$\frac{3}{56}$	$\frac{17}{26}$	$\frac{3}{56}$	0	0	$\frac{3}{56}$	$\max_{1 \leq i \leq 6} \{k_i(x_i - e_i + \vartheta_i)\} = \frac{17}{26}$

На рис. 1 наведено ілюстрацію контуру ідеального розкладу σ та на рис. 2 наведено ілюстрацію контуру ідеального розкладу σ' в еталонних величинах.

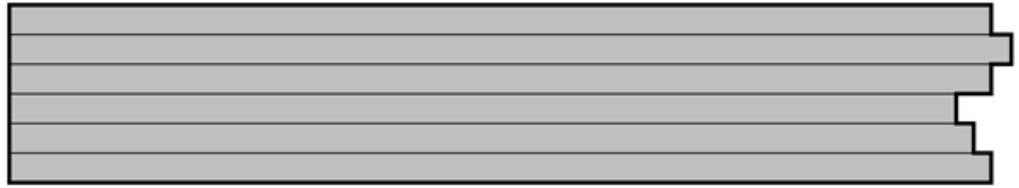

Рис. 1. Контур ідеального розкладу σ

Рис. 2. Контур ідеального розкладу σ' в еталонних величинах

Початковий розклад σ^0 , побудований за алгоритмом А03, представлено на рис. 3.

На рис. 4 представлено розклад у зведених (еталонних) тривалостях.

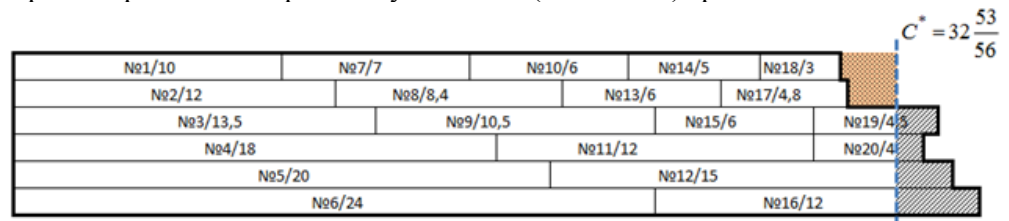

Рис. 3. Початковий розклад σ^0

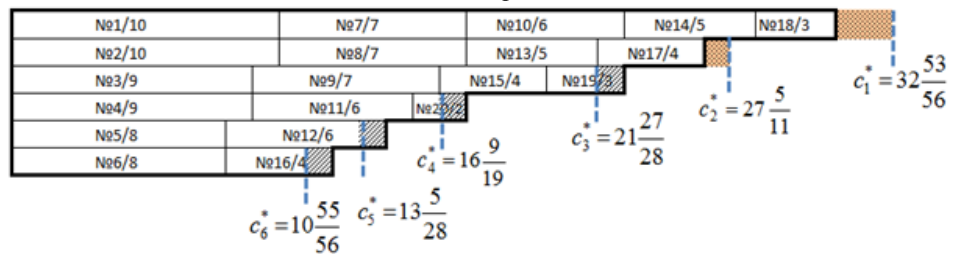

Рис. 4. Початковий розклад $\sigma^{0'}$ у еталонних тривалостях

Визначимо T_i^* тривалість виконання завдань в «ідеальному розкладі»:

$$T_1^* = 33, T_2^* = 33 \frac{3}{5}, T_3^* = 33, T_4^* = 32, T_5^* = 32 \frac{1}{2}, T_6^* = 33.$$

Розрахуємо тривалості зайнятості пристроїв у еталонних величинах:

$$T_1'(\sigma^{0'}) = 33, T_2'(\sigma^{0'}) = 28, T_3'(\sigma^{0'}) = 22, T_4'(\sigma^{0'}) = 16, T_5'(\sigma^{0'}) = 13, T_6'(\sigma^{0'}) = 11.$$

Порівняємо контури ідеального розкладу з початковим розкладом σ^0 та $\sigma^{0'}$ (рис. 5 та рис. 6).

№1/10	№7/7	№10/6	№14/5	№18/3	
№2/12	№8/8,4		№13/6	№17/4,8	
№3/13,5		№9/10,5		№15/6	№19/4,5
№4/18			№11/12		№16/4
№5/20			№12/15		
№6/24				№16/12	

Рис.5. Початковий розклад σ^0 у порівнянні з контуром ідеального розкладу

№1/10	№7/7	№10/6	№14/5	№18/3	
№2/10	№8/7	№13/5	№17/4		
№3/9	№9/7	№15/4	№19		
№4/9	№11/6	№2			
№5/8	№12/6				
№6/8	№16/4				

Рис.6. Початковий розклад $\sigma^{0'}$ у порівнянні з контуром ідеального розкладу

Для зменшення кількості можливих варіантів при вирішенні даної задачі будемо застосовувати тільки перестановки підтипу 1-1.

Ітерація 1

Для початкового розкладу визначимо моменти завершення виконання всіх завдань пристроями:

$$C_1(\sigma^0)=31, C_2(\sigma^0)=31\frac{1}{5}, C_3(\sigma^0)=28\frac{1}{2}, C_4(\sigma^0)=34, C_5(\sigma^0)=35, C_6(\sigma^0)=36.$$

$$\begin{aligned} &\text{Визначимо множини } I_0(\sigma), I_Z(\sigma) \text{ та } I_E(\sigma): I_0(\sigma)=\{0\}; I_Z(\sigma)=\{3;4;5;6\}; \\ &Z_3(\sigma^0)=1\frac{1}{2}, Z_4(\sigma^0)=2, Z_5(\sigma^0)=2\frac{1}{2}, Z_6(\sigma^0)=3; I_E(\sigma)=\{1;2\}; E_1(\sigma^0)=2, \\ &E_2(\sigma^0)=2\frac{2}{5}. \end{aligned}$$

Визначимо пристрій з максимальним відхиленням від контуру ідеального розкладу, таким пристроєм виявився пристрій $h=6$ ($h \in I_Z(\sigma)$ – пристрій з максимальним значенням виступу) та визначимо пристрій $s=2$ ($s \in I_E(\sigma)$ – пристрій з множини резервів).

Визначимо, яким парам завдань пристроїв 6 та 2 відповідають допустимі перестановки (які призводять до поліпшення розкладу). Для цього спочатку виділимо ті пари завдань, для яких $\theta = \frac{P_{j_1}}{k_1} - \frac{P_{j_2}}{k_2} > 0$ (до них відносяться

наступні пари завдань: 6-8). А потім проаналізуємо, як співвідносяться величини θ , Z_6 та E_2 , тобто до якого із типів **A**, **B** або **B** відносяться потенційні перестановки. В табл. 5 представлені допустимі перестановки та відповідні їх

значення $\theta = \frac{P_{j_1}}{k_1} - \frac{P_{j_2}}{k_2}$ (сірим фоном відмічені недопустимі перестановки, тобто перестановки, для яких $\theta \leq 0$ і/або не виконуються умови перестановок **A**, **B** або **B**).

Табл.5 Значення θ для допустимих перестановок завдань прист. 6-2

				Завдання пристрою 2			
				$k_2 = 1,2$			
				№2	№8	№13	№17
				12	8,4	6	4,8
Завдання пристрою 6	$k_6 = 3$	№6	24		1		
		№16	12				

В табл. 6 наведені параметри допустимих для пари пристроїв 6-2 перестановок.

Табл.6 Параметри допустимих перестановок для пари пристроїв 6-2

Пара завдань	Z_6	E_2	θ	$\frac{Z_6}{k_6} + \frac{E_2}{k_2} - \theta$	Величина покращення	Тип перестановки
6-8	3	$2\frac{2}{5}$	1	2	1	<i>Ak</i>

Виконаємо цю перестановку. На рис. 7 зображено розклад σ^1 , отриманий в результаті перестановки.

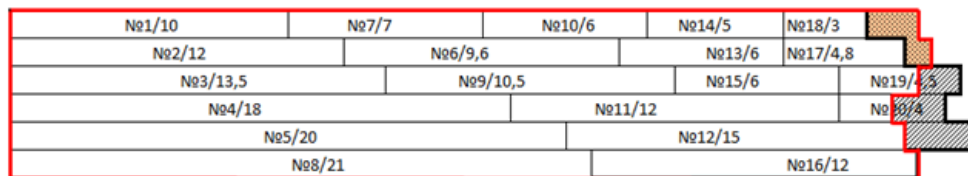

Рис. 7. Розклад σ^1

Для розкладу σ^1 не виконується достатня умова оптимальності 2, продовжуємо роботу алгоритму.

Ітерація №2

Для початкового розкладу визначимо моменти завершення виконання всіх завдань пристроями:

$$C_1(\sigma^0) = 31, C_2(\sigma^0) = 32\frac{2}{5}, C_3(\sigma^0) = 28\frac{1}{2}, C_4(\sigma^0) = 34, C_5(\sigma^0) = 35, C_6(\sigma^0) = 33.$$

Визначимо множини $I_0(\sigma)$, $I_Z(\sigma)$ та $I_E(\sigma)$: $I_0(\sigma) = \{6\}$; $I_Z(\sigma) = \{3;4;5\}$; $Z_3(\sigma^0) = 1\frac{1}{2}$, $Z_4(\sigma^0) = 2$, $Z_5(\sigma^0) = 2\frac{1}{2}$; $I_E(\sigma) = \{1;2\}$; $E_1(\sigma^0) = 2$, $E_2(\sigma^0) = 1\frac{1}{5}$.

Визначимо пристрій з максимальним відхиленням від контуру ідеального розкладу, таким пристроєм виявився пристрій $h = 5$ ($h \in I_Z(\sigma)$ – пристрій з максимальним значенням виступу) та визначимо пристрій $s = 2$ ($s \in I_E(\sigma)$ – пристрій з множини резервів).

В табл. 7 представлені допустимі перестановки для вибраної пари пристроїв та відповідні їм значення θ , а в табл. 8 наведені параметри цих перестановок.

Табл. 7. Значення θ для допустимих перестановок завдань пристроїв 5-2

				Завдання пристрою 2			
				$k_2 = 1,2$			
				№2	№16	№13	№17
				12	9,6	6	4,8
Завдання пристрою 5	$k_5 = 2,5$	№5	20				
		№12	15			1	

Табл. 8. Параметри допустимих перестановок для пари пристроїв 5-2

Пара завдань	Z_5	E_2	θ	$\frac{Z_6}{k_6} + \frac{E_2}{k_2} - \theta$	Величина покращення	Тип перестановки
12-13	$2\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{5}$	1	1	1	Ak

Виконаємо цю перестановку. На рис. 8 зображено розклад σ^2 , отриманий в результаті цієї перестановки.

№1/10	№7/7	№10/6	№14/5	№18/3	
№2/12		№6/9,6		№12/7,2	
№3/13,5		№9/10,5		№15/6	
№4/18		№11/12		№17/4,8	
№5/20			№13/12,5		
№8/21			№16/12		

Рис. 8. Розклад σ^2

Для розкладу σ^2 не виконується достатня умова оптимальності 2, продовжуємо роботу алгоритму.

Ітерація №3

$$C_1(\sigma^0) = 31, C_2(\sigma^0) = 33\frac{3}{5}, C_3(\sigma^0) = 28\frac{1}{2}, C_4(\sigma^0) = 34, C_5(\sigma^0) = 32\frac{1}{2}, C_6(\sigma^0) = 33.$$

Визначимо множини $I_0(\sigma)$, $I_Z(\sigma)$ та $I_E(\sigma)$: $I_0(\sigma) = \{2;5;6\}$; $I_Z(\sigma) = \{3;4\}$; $Z_3(\sigma^0) = 1\frac{1}{2}$, $Z_4(\sigma^0) = 2$; $I_E(\sigma) = \{1\}$; $E_1(\sigma^0) = 2$.

Визначимо пристрій з максимальним відхиленням від контуру ідеального розкладу, таким пристроєм виявився пристрій $s=1$ ($s \in I_E(\sigma)$ – пристрій з максимальним значенням резерву) та визначимо пристрій $h=5$ ($h \in I_Z(\sigma)$ – пристрій з протилежної множини).

В табл. 9 представлені допустимі перестановки для вибраної пари пристроїв та відповідні їм значення θ , а в табл. 10 наведені параметри цих перестановок.

Табл. 9. Значення θ для допустимих перестановок завдань між пристроями 4-1

		Завдання пристрою 1						
		$k_1 = 1$						
		№1	№7	№10	№14	№18		
		10	7	6	5	3		
Завдання пристрою 4	$k_4 = 2$	№4	18		2			
		№11	12				1	
		№20	4					

Табл. 10. Наслідки можливих перестановок для завдань пристроїв 4-1

Пара завдань	Z_4	E_1	θ	$\frac{Z_4}{k_4} + \frac{E_1}{k_1} - \theta$	Величина покращення	Тип перестановки
4-7	2	2	2	1	1	BRk
11-14	2	2	1	2	1	Ak

Наслідки усіх перестановок однакові, оберемо перестановку завдань 4-7 (першу в списку) та виконаємо її. На рис. 9 зображено розклад σ^3 , отриманий в результаті цієї перестановки.

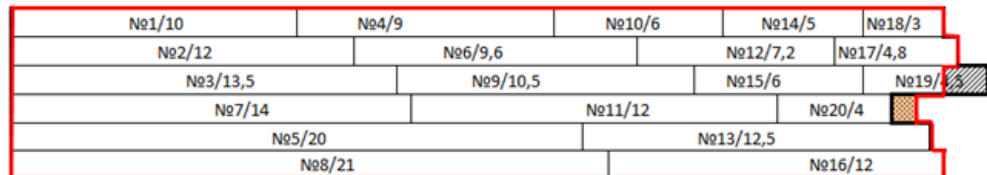

Рис. 9. Розклад σ^3

Для розкладу σ^2 не виконується достатня умова оптимальності 2, продовжуємо роботу алгоритму.

Ітерація №4

$$C_1(\sigma^0) = 33, C_2(\sigma^0) = 33\frac{3}{5}, C_3(\sigma^0) = 28\frac{1}{2}, C_4(\sigma^0) = 30, C_5(\sigma^0) = 32\frac{1}{2}, C_6(\sigma^0) = 33.$$

Визначимо множини $I_0(\sigma)$, $I_Z(\sigma)$ та $I_E(\sigma)$: $I_0(\sigma) = \{1; 2; 5; 6\}$; $I_Z(\sigma) = \{3\}$; $Z_3(\sigma^0) = 1\frac{1}{2}$; $I_E(\sigma) = \{4\}$; $E_4(\sigma^0) = 2$.

Визначимо пристрій з максимальним відхиленням від контуру ідеального розкладу, таким пристроєм виявився пристрій $s=4$ ($s \in I_E(\sigma)$ – пристрій з максимальним значенням резерву) та визначимо пристрій $h=3$ ($h \in I_Z(\sigma)$ – пристрій з протилежної множини).

В табл. 11 представлені допустимі перестановки для вибраної пари пристроїв та відповідні їм значення θ , а в табл. 12 наведені параметри цих перестановок.

Табл. 11. Значення θ для допустимих перестановок завдань між пристроями 3-4

		Завдання пристрою 4				
		$k_4 = 2$				
		№7	№12	№20		
		14	12	4		
Завдання пристрою 3	$k_3 = 1,5$	№3	13,5			
		№9	10,5		1	
		№15	6			
		№19	4,5			1

Табл. 12. Наслідки можливих перестановок для завдань пристроїв 3-4

Пара завдань	Z_3	E_4	θ	$\frac{Z_3}{k_3} + \frac{E_4}{k_4} - \theta$	Величина покращення	Тип перестановки
9-12	$1\frac{1}{2}$	2	1	1	1	<i>Ak</i>
19-20	$1\frac{1}{2}$	2	1	1	1	<i>Ak</i>

Наслідки усіх перестановок однакові, оберемо перестановку завдань 9-12 (першу в списку) та виконаємо її. На рис. 10 зображено розклад σ^4 , отриманий в результаті цієї перестановки.

№1/10	№4/9	№10/6	№14/5	№18/3
№2/12		№6/9,6		№12/7,2
№3/13,5		№11/9		№15/6
№7/14		№9/14		№20/4
№5/20			№13/12,5	
№8/21			№16/12	

Рис. 10. Розклад σ^4

Отриманий розклад є оптимальним за другою достатньою умовою оптимальності.

9. Висновки за результатами та напрямки подальших досліджень

Досліджено властивості задачі календарного планування виконання множини завдань паралельними пристроями різної продуктивності з метою побудови розкладу з максимально рівномірним розподілом завдань між пристроями. Застосовуючи методологію побудови ПДС-алгоритмів, розроблені достатні умови оптимальності розкладів. На основі цих умов визначено множину перестановок, які дозволяють послідовно покращувати значення критерію. Розроблено поліноміальну складову ПДС-алгоритму розв'язання задачі. Наведено приклад застосування алгоритму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сперкач М.О. Задача визначення максимально пізнього моменту початку виконання завдань із спільним жорстким директивним терміном паралельними пристроями різної продуктивності / М.О. Сперкач // Вісник НТУУ «КПІ». Серія «Інформатика, управління та обчислювальна техніка». – К.: «ВЕК+», 2015. – №63 – С.12-18.
2. Павлов О.А., Жданова О.Г., Сперкач М.О. Составление расписания выполнения работ параллельными приборами с целью минимизации максимального отклонения от директивного срока / О.А. Павлов, О.Г. Жданова, М.О. Сперкач // Вісник ХНТ ім. В.Н. Каразіна. Серія «Математичне моделювання. Інформаційні технології. Автоматизовані системи управління». – Х.: 2015. – №1156 – С.92-106.
3. Павлов О.А., Жданова О.Г., Сперкач М.О. Задача складання розкладу виконання завдань паралельними приладами з метою мінімізації максимуму відхилення від директивного терміну моментів завершення приладами усіх завдань / О.А. Павлов, М.О. Сперкач, О.Г. Жданова // Математичне та комп'ютерне моделювання. Серія «Технічні науки». – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – Вип. 10. – с. 148 – 158.
4. Згуровский, М. З. Принятие решений в сетевых системах с ограниченными ресурсами: монография / М. З. Згуровский, А. А. Павлов. – К.: Наукова думка, 2010.– 573 с.